

ВІДГУК

офіційного опонента доктора наук з фізичного виховання та спорту, професора
Пітина Мар'яна Петровича
на дисертаційну роботу Приходька Ігоря Вікторовича
за темою: «Формування компетентностей з фізичної культури в умовах закладу
спеціалізованої освіти спортивного профілю», подану на здобуття ступеня
доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка
за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Актуальність обраної теми. Реформа освіти в Україні сприяла створенню широкого спектру закладів, серед яких особливе місце займають спортивні ліцеї. Їх основним завданням є відбір, навчання та виховання та підвищення спортивної майстерності обдарованих дітей для формування резерву збірних команд України. Здобуття освіти в таких закладах передбачає тісну інтеграцію освітнього процесу зі спортивною підготовкою, формування визначених компетенцій у сфері фізичної культури і спорту.

Профільність, у такому випадку, забезпечується здобуттям середньої освіти паралельно з безперервним навчально-тренувальним процесом. Це дозволяє майбутнім фахівцям у галузі фізичної культури і спорту отримати знання й навички, необхідні як для спортивної кар'єри, так і для подальшого працевлаштування й виконання професійних обов'язків у сфері фізичної культури та спорту

Заклади спеціалізованої освіти спортивного профілю виконують важливу функцію в розвитку спорту та освіти, забезпечуючи комплексну підготовку учнів та сприяючи їхньому професійному й особистісному розвитку.

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю формування ключових компетенцій здобувачів освіти та здійснення спортивної підготовки, на чому акцентує увагу І. Приходько.

Відзначимо, що дисертацію виконано відповідно до тем плану науково-дослідної роботи Волинського національного університету імені Лесі Українки на 2018–2023 рр. «Сучасні технології формування та збереження здоров'я різних груп населення засобами оздоровчої рухової активності» (номер державної реєстрації 0118U004196) та на 2023–2028 рр. «Теоретико-методичні засади формування та збереження здоров'я різних груп населення засобами оздоровчої рухової активності та спорту» (номер державної реєстрації 0123U102924).

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна. Обґрунтування наукових

результатів проведено на основі попередньо отриманих якісних даних теоретичного та емпіричного характеру і використанні відповідних методів дослідження.

Структура та зміст дисертації містить усі необхідні компоненти передбачені кваліфікаційними вимогами. Серед них: анотації, перелік умовних скорочень, вступ, п'ять розділів основного тексту, висновки, список літератури та додатки.

Загалом дисертаційна робота виконана на 235 сторінках, з яких обсяг основного тексту та становить 159 сторінок, що відповідає зазначеному виду кваліфікаційних робіт.

Аналіз змісту дисертації вказав на те, що у вступі обґрунтовано актуальність науково-практичного завдання, подано науковий апарат дослідження (сформульовано мету та завдання, об'єкт та предмет роботи). Логічно та послідовно подано опис використаних в роботі методів дослідження.

У першому розділі *«Науково-теоретичні основи формування компетентностей з фізичної культури в умовах закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю»* автором подано обговорення результатів попередніх досліджень стосовно нормативно-правових основ функціонування закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю, теоретичного аналізу підходів до організації профільного навчання в Україні та визначено профільність навчання за спортивним напрямком завдяки з'ясуванню його сутності та актуальних проблем. Окремим розділом автор запропонував обговорення теоретичних засад створення педагогічних моделей у межах проблемного поля дисертації.

У другому розділі *«Методи та організація дослідження»* висвітлено особливості усієї сукупності методів, що було застосовано для вирішення основних завдань дослідження. Серед значного переліку представлені та описані загальнонаукові методи (теоретичний аналіз, систематизація й узагальнення даних науково-методичних джерел і керівних документів, метод системного аналізу, метод аксіологічного підходу, метод діяльнісного підходу, метод рефлексивного підходу, моделювання); соціологічні методи (анкетування та експертне опитування); Педагогічні методи (педагогічне спостереження на всіх етапах дослідження, тестування рівня розвитку фізичних якостей, педагогічний експеримент); антропометрія; медико-біологічні методи (визначення оцінки рівня фізичного стану за методикою О. Пирогової, визначення рівня соматичного здоров'я за методикою експрес-оцінки Г. Апанасенко); психодіагностичні методики (визначення рівня розвитку вольової саморегуляції особистості за методикою А. Зверькова та Е. Ейдмана, визначення рівня рефлексивності за методикою А. Карпова, визначення

навчальних досягнень в когнітивній сфері за інтелектуальним тестом Г. Айзенка) та методи математичної статистики.

Організація дослідження передбачала чотири етапи впродовж квітня 2020–травня 2024 років.

На різних етапах дослідження було залучено для проведення анкетування 145 учнів 10–11 класів ліцею; для експертної оцінки – 21 фахівець, які мають досвід роботи у галузі фізична культура та спорт на посадах викладачів та тренерів циклових комісій закладів спеціалізованої освіти спортивного профілю України; для педагогічного тестування – три контрольні групи хлопців 10-х класів наборів 2020, 2021 та 2022 років, загальною кількістю 210 осіб (65, 81 та 64 учня відповідно до років дослідження); для формувального педагогічного експерименту – представників спортивного ліцею контрольної ($n=32$) та експериментальної груп ($n=32$).

У третьому розділі *«Дослідження стану навчально-тренувального процесу спортивного ліцею»* подано власні результати автора та дані щодо аналізу нормативних основ організації навчально-тренувального процесу спортивного ліцею, результатів визначення фізичного розвитку та фізичного стану учнів ліцею, рівня фізичного здоров'я, рівня розвитку рухових здібностей та рівня спортивної майстерності учнів ліцею.

У четвертому розділі *«Обґрунтування і розробка моделі формування компетентностей з фізичної культури в умовах закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю»* представлено результати визначення суб'єктивної думки учнів ліцею щодо перспектив їхньої майбутньої професійної діяльності; з'ясування потреб ринку освіти та визначення переліку ключових компетентностей випускника закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю.

Важливого значення набуває частина розділу, присвячена моделюванню компетентностей з фізичної культури в умовах закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю та перевірці ефективності авторської моделі формування компетентностей з фізичної культури в умовах закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю.

У завершальному п'ятому розділі дисертації *«Аналіз та узагальнення результатів дослідження»* увагу зосереджено на доведенні основних результатів дослідження та їх зіставленні з наявними науковими та методичними даними за обраним науковим напрямом.

Підсумком роботи є сформульовані висновки, які впливають зі змісту роботи. Вони відображають основні завдання дисертаційної роботи.

Виходячи з аналізу змісту основної частини дисертації, можемо стверджувати, що мета та завдання дисертаційної роботи як кваліфікаційної праці в ході виконання дослідження були досягнуті.

Вивчення змісту роботи вказує на вивірену структуру, дотримання послідовності й логіки викладу матеріалу, доречне формулювання науково-методологічних частин дисертації та узгодженості різних складових тексту кваліфікаційної праці.

Основні положення наукової новизни, які виносяться на захист та мають обґрунтування в тексті дисертації пов'язані науковим обґрунтуванням та розробленням моделі формування компетентностей з фізичної культури в умовах закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю на основі компетентнісного, професійно-орієнтованого, особистісно-орієнтованого, діяльнісного та рефлексивного підходів; визначенням сучасного стану організації навчально-тренувального процесу спортивного ліцею (закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю); визначенням ключових компетентностей з фізичної культури для здобувачів освіти в умовах закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю; отриманням даних про особливості застосування моделей формування компетентностей з фізичної культури в умовах закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю.

Повнота викладу наукових результатів в публікаціях. За результатами виконання дисертаційної роботи опубліковано 18 праць. З них шість відображають основні результати дослідження (одна у виданні категорії А), вісім – апробаційного характеру та чотири додатково відображають наукові результати дисертації.

Окрім цього основні результати дослідження отримали обговорення на наукових конференціях різного рівня, доповідалися на VII Міжнародній науково-практичній конференції (Луцьк, 8 червня 2023 р.); VII Всеукраїнській науково-практичній онлайн-конференції «Науково-методичні основи використання інформаційних технологій в галузі фізичної культури і спорту» (Харків, 06 червня 2023 р.); XVIII Міжнародній науковій конференції «Моделювання та інформаційні технології у фізичному вихованні та спорті» (Львів – Берегове, 19–23 вересня 2023 р.); VI Міжнародному науковому конгресі істориків фізичної культури «Історія фізичної культури і спорту народів Європи» (Луцьк, 19 вересня 2023 р.); XXIII Міжнародній науково-практичній конференції (Харків, 6 грудня 2023 р.); VIII Міжнародній науково-практичній конференції (Луцьк, 13–14 червень 2024 р.); VII Міжнародному науковому конгресі істориків фізичної культури «Історія фізичної культури і спорту народів Європи» (Луцьк, 12-13 вересня 2024 р.), Міжнародній науково-

практичної конференції (Дніпро, 24-25 жовтня 2024 р.), «7th International Eurasia Sports, Education and Society Congress» (Карс, Туреччина, 11-13.11.2024).

Результати проведеного дослідження впроваджено у практичну діяльність а саме освітню діяльність профільних закладів освіти: Харківського фахового коледжу спорту, Комунального закладу «Харківський фаховий коледж спортивного профілю» Харківської обласної ради, Харківського республіканського ліцею-інтернату спортивного профілю, Комунального закладу «Дніпропетровський фаховий коледж спорту» Дніпропетровської обласної ради», КЗ ЛОР «Львівський фаховий коледж спорту», Комунального закладу Київської обласної ради «Київський обласний спортивний фаховий коледж», Комунального закладу «Донецький обласний спеціалізований фаховий коледж спортивного профілю ім. С. Бубки».

Детальне аналізування структури та змісту, вивчення наукових публікацій автора та наданого звіту про перевірку дисертації дали підстави стверджувати про *відсутність ознак порушення принципів академічної доброчесності*.

Стиль та мова дисертації. Дисертація виконана українською літературною мовою, лаконічно, із дотриманням наукового стилю викладу результатів дослідження, містить малу кількість граматичних, технічних та стилістичних помилок.

Дискусійні положення, зауваження та пропозиції:

- Робота виконана на стикові двох базових спеціальностей галузі науки 01 Освіта/Педагогіка, а саме домінуючою 017 Фізична культура і спорт та 014 Середня освіта (фізична культура). У Розділі 1 більша увага сконцентрована на особливостях освітнього процесу закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю (1.1 «Нормативно-правові основи функціонування закладів...», 1.2. «...організації профільного навчання в Україні», 1.3. «Профільне навчання...», 1.4. «...створення педагогічної моделі»), а у Розділі 3, де висвітлено доробок автора – увагу сконцентровано на навчально-тренувальному процесі обдарованих спортсменів (3.1 «...нормативних основ організації навчально-тренувального процесу...», 3.2 «...рівня фізичного здоров'я...», 3.3. «...рівня розвитку рухових здібностей...», 3.4. «...рівня спортивної майстерності...»). Це спричинило низку суперечностей, проте підкреслює актуальність проблеми, що вивчає процес підготовки майбутніх фахівців фізичної культури і спорту в умовах закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю;

- При формулюванні об'єкту («Навчально-тренувальний процес спортивного ліцею закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю»), предмету («Модель формування компетентностей з фізичної культури в умовах закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю») та мети («науково обґрунтувати та розробити модель формування компетентностей з фізичної

культури в умовах закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю») дослідження не вказано цільову групу, на яку буде спрямований основний результат.

- Було б цікавим почитати обґрунтування для організації педагогічного експерименту, а саме «перевірку ефективності розробленої моделі протягом двадцяти одного місяця з вересня 2022 року по травень 2024 року» (стор. 76);

- Серед здобувачів освіти спортивного ліцею наявні вузькі спортивні спеціалізації. Наскільки доцільно узагальнювати результати за показниками загальної фізичної підготовленості за тестами «біг на 60 м», «човниковий біг 4х9 м», «підтягування на високій перекладині», «стрибок у довжину з місця», «біг 1500 м», адже склад одного класу за спортивними спеціалізаціями в різні роки може мати відмінності (спортивні спеціалізації: вільна боротьба, футбол, академічне веслування, водне поло, волейбол, дзюдо, легка атлетика, стрільба з лука, плавання, тхеквондо, стор 112);

- Окрему увагу звертає на себе представлений Рис. 4.1. «Структурно-логічна схема моделі формування компетентностей з фізичної культури в умовах закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю» (стор 145). Зокрема на рисунку «профільне навчання» напряму пов'язане з «ресурсним компонентом», при цьому не зрозуміло «ресурсний компонент» є елементом горизонтально тотожним за рівнем, чи підлеглим (за розташуванням) до «змістового», «технологічного» та «організаційно-педагогічного», чи є надструктурою для «організаційно-педагогічного» (згідно наявної стрілки). Також не зрозумілий вказаний взаємозв'язок «профільного навчання» з «результуючим компонентом», який якщо не трансформується через «ресурсний компонент», то потребує можливим створення прямого зв'язку.

До того ж наявні відмінності між схематичним зображенням Рис. 4.1. «Структурно-логічна схема моделі формування компетентностей з фізичної культури в умовах закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю» (стор.145) та Рис. 4.2. «Модель формування компетентностей з фізичної культури в умовах закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю» (стор. 148) в частині взаємозв'язків «Ресурсного компоненту» та «Результуючого компонентів» з іншими елементами на рисунках.

- Вважаємо зайвим при формулюванні структурних компонент дисертації використання таких слів «дослідження» (Розділ 3, підрозділи: 3.1; 3.2; 3.3; 3.4; 4.1; 4.2; 4.4) та «дослідити» (Завдання 2, Завдання 4);

- При зазначенні методів дослідження варто було б коротко розкрити сутність їхнього застосування в роботі автора. Також наявна певна кількість неточностей «...вікові межі від 1951 до 1992 років народження...» (стор. 73); у значеннях оцінок ваго-ростового індексу (Таблиця 4.22 «Експрес-оцінка рівня

фізичного здоров'я...», стор. 156); використанні окремих джерел літератури (п. 14; 15; 19 та 204).

Висновок. Дисертаційна робота Приходька Ігоря Вікторовича на тему: «Формування компетентностей з фізичної культури в умовах закладу спеціалізованої освіти спортивного профілю» є завершеним самостійним дослідженням, що відповідає вимогам наказу МОН України №40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації (зі змінами)», «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (зі змінами)» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року, №44), а її автор заслуговує присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент:

доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор,
в.о. проректора з науково-педагогічної роботи та міжнародних зв'язків,
професор кафедри теорії спорту та фізичної культури
Львівського державного університету фізичної культури
імені Івана Боберського

Мар'ян ПІТИН